

SOME FRAGMENTS FROM THE HISTORY OF THE JOURNALISTIC HERITAGE
OF THE OCCUPIED TSKHINVALI REGION

ზოგიერთი ფრაგმენტი ოკუპირებული ცხინვალის
რეგიონის პუბლიცისტური მემკვიდრეობის ისტორიიდან

Aleksandre Mgebrishvili

Doctor of Philological Sciences, Professor of Gori State University,
Gori, Chavchavadze st., №53, 1400, Georgia,
+995577251205, aleqsandre.m@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-4275-2417>

Abstract. David Eliozishvili, a writer and activist from Tskhinvali, a member of the Society for Spreading Literacy among Georgians, left a noticeable mark on the deepening of Georgian-Ossetian literary and journalistic relations. He actively cooperated with the Georgian periodical press of his time. He had a personal acquaintance with Akaki, Vazha.

In addition to his journalistic work, he actively participated in the performances of Tskhinvali theater enthusiasts. To illustrate what has been said, some facts can be verified. The end of the 20th century (we mean 1902. For more information on Georgian-Jewish relations in Tskhinvali, see Al. Mgebrishvili, History of Literary and Cultural Life of Tskhinvali (second revised and updated edition), Tbilisi, 2019). It turned out to be difficult for the people of Tskhinvali and even more difficult for the Georgian Jews living in Tskhinvali. A large part of Tskhinvali was engulfed by fire, which destroyed everything one after the other. Along with the house, property and all the rest, the promissory notes of the Jews of Tskhinvali were stolen. The victims said: „Without this, who will help us“. In response, the following lines appeared in "Iveria": "Besides these documents, there is another unshakable promissory note, which is called conscience, and it has not yet been destroyed in us Georgians." (newspaper. „Iveria“, 1902, #157).

Davit Eliozishvili's name is actively seen in the literary and creative arena of his time. He writes poems, is involved in the work of literary circles.

Throughout his conscious life and work, he actively collaborated in the Georgian periodical press. Several of his poems were published in the collection of works published in Tskhinvali in 1946 ("Collection of Works of Soviet Writers of South Ossetia", Stalinir, 1946, pp. 68-71), his poetic samples and translations are systematically printed in the only Georgian-language periodical of Tskhinvali. "Soviet Ossetia" newspaper. D. scattered in various periodicals. Along with Eliozishvili's original and translated poetic samples, attention is drawn to his highly active and fruitful work as a children's writer. What undoubtedly distinguishes the writer from his contemporaries. We refer to numerous publications, poems, poems, translations, stories and memories intended for boys, published in the youth magazine "Nakaduli" between 1915-1927.

The writer and activist from Tskhinvali leaves a noticeable mark in the deepening of Georgian-Ossetian literary and journalistic relations, in the activities of the society that promotes literacy among Georgians, is visible in the literary and creative arena of that time, and with his fruitful work contributes to the important work of deepening Georgian-Ossetian cultural relations..

Key words: Georgian-Ossian, Society for Spreading Literacy Among Georgians, Tskhinvali, literature, journalism.

ალექსანდრე მღებრიშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი,
ქ. გორი, ჭავჭავაძის ქ., №53, 1400, საქართველო,
+995577251205, alegsandre.m@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-4275-2417>

აბსტრაქტი. ქართულ-ოსური ლიტერატურული და პუბლიცისტური ურთიერთობების გაღრმავებაში შესამჩნევი კვალი დატოვა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრმა, ცხინვალელმა მწერალმა და მოღვაწემ - დავით ელიოზიშვილმა. იგი აქტიურად თანამშრომლობდა თავისი დროის ქართულ პერიოდულ პრესასთან. პირადი ნაცნობობა აკავშირებდა აკაკისთან, ვაჟასთან.

პუბლიცისტური მოღვაწეობის გვერდით, იგი აქტიურად მონაწილეობდა ცხინვალელ სცენისმოყვარეთა წარმოდგენებში. ნათქვამის საილუსტრაციოდ შეიძლება ზოგიერთი ფაქტის დამოწმება. XX საუკუნის დამდეგი¹ მძიმე აღმოჩნდა ცხინვალელთათვის და უფრო მძიმე ცხინვალში მცხოვრები ქართველი ებრაელებისთვის. ცხინვალის დიდი ნაწილი მოიცვა ხანძარმა, რომელიც ერთმანეთის მიყოლებით ანადგურებდა ყველაფერს. სახლ-კარის, ქონების და ყველა დანარჩენთან ერთად, ცხინვალელი ებრაელების თამასუქებიც შთაინთქა. დაზარალებულნი მოსთქვამდნენ: „უამისათ, ვინ რაღას მოგვაშავებსო“. პასუხად „ივერიაში“ გამოჩნდა შემდეგი სტრიქონები: „ამ საბუთებს გარდა არის კიდევ შეურყეველი თამასუქი, რომელსაც სინდისს ეძახიან და ჩვენ, ქართველებში, ჯერ არ მოსპობილა“. (ივერია, 1902ა)

დავით ელიოზიშვილის სახელი აქტიურად ჩანს მისი დროის სალიტერატურო-შემოქმედებით ასპარეზზე. წერს ლექსებს, ჩართულია ლიტერატურული წრეების მუშაობაში.

მთელი შეგნებული ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მანძილზე აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ პერიოდულ პრესაში. მისი რამდენიმე ლექსი გამოქვეყნდა ცხინვალში 1946 წელს გამოქვეყნებულ „სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა მწერლების ნაწარმოებების კრებულში“ (კრებული სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა მწერლების ნაწარმოებებისა, 1946, გვ. 68-71), მისი პოეტური ნიმუშები და თარგმანები სისტემატურად იბეჭდება ცხინვალის ერთადერთ ქართულენოვან პერიოდულ გამოცემაში, გაზეთ „საბჭოთა ოსეთში“. სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემებში გაბნეული დ. ელიოზიშვილის ორიგინალური და თარგმნილი პოეტური ნიმუშების გვერდით ყურადღებას იქცევს მისი როგორც საბავშვო მწერლის უაღრესად აქტიური და ნაყოფიერი მოღვაწეობა. რაც უდავოდ გამოარჩევს მწერალს მის თანამედროვეთაგან. ვგულისხმობთ 1915-1927 წლებში მცირეწლოვანთა საცმაწილო ჟურნალში „ნაკადული“ გამოქვეყნებულ მრავლობით პუბლიკაციებს, ლექსებს, პოემებს, თარგმანებს, მოთხრობებსა და მოგონებებს, რომლებიც განკუთვნილია ყმაწვილთათვის.

ცხინვალელი მწერალი და მოღვაწე შესამჩნევ კვალს ტოვებს ქართულ-ოსური ლიტერატურული და პუბლიცისტური ურთიერთობების გაღრმავებაში, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების საქმიანობაში, ჩანს იმ დროის სალიტერატურო-შემოქმედებით ასპარეზზე და ნაყოფიერი მოღვაწეობით საკუთარი წვლილი შეაქვს ქართულ-ოსურ კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავების მნიშვნელოვან საქმეშიც.

საკვანძო სიტყვები: ქართულ-ოსური, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, ცხინვალი, ლიტერატურა, პუბლიცისტიკა.

¹ ვგულისხმობთ 1902 წელს. ცხინვალის ქართულ-ებრაულ ურთიერთობათა შესახებ ვრცლად იხ. (მღებრიშვილი, 2019).

შესავალი: დ. ელიოზიშვილის პუბლიცისტური ტექსტებიდან ყურადღებას იქცევს მისი პროტესტის გრძნობით დაწერილი სტრიქონები, რომლებიც მიმართულია მეფის რუსეთის სახელისუფლებო რგოლებში მოკალათებული ჩინოვნიკების და ადგილობრივ მოხელეთა თავგასულობის წინააღმდეგ. მასალაში კარგად ჩანს ადგილობრივი მოსახლეობის უუფლებო, დაჩაგრული მგომარეობის სიმძიმე. საცხოვრებელ სახლებში დაუკითხავად შეჭრა, რბევა, ძარცვა და შეურაცხყოფა ჩვეულებრივი, ყოველდღიური ცხოვრების თანმდევ ელემენტებად არის ქცეული.

„ს. ქვემო ნიქოზი² (გორის მაზრა). 16 აგვისტოს დამის სამ საათზე სოფლად ასტყდა ძაღლების ყეფა, ცოტა ხნის შემდეგ, ძაღლების ყეფას მოჰყვა ცხენის ფეხის ხმა და ჩვენს უბანში თქარა-თქურით, ორმოცამდე შეიარაღებული ცხენოსანი შემოვარდა. უცბად შეჩოჩოლდნენ ერთს ალაგს და მცირე სჯა-ბაასის შემდეგ გაიყვნენ სამ ნაწილად. ერთი ნაწილი შემოერთყა ს. ელიოზიშვილის სახლს (სადაც მხოლოდ ქალები იყვნენ), მეორე - მივარდა კარებს, ხოლო მესამე სახლის შორი-ახლო ბნელს ალაგას გაჩერდა. კარებთან მდგომთ დაუწყეს კარებს ბრახუნის და დიასახლისების ლანძღვა-გინებით გარედ გამოწვევა. სანამ ქალები მოასწრობდნენ ლოგინიდან ადგომას, ამ ვაჟბატონებმა ძალით შეამტვრიეს კარები, შეცვივდა შიგ ხუთი შეიარაღებული კაცი, დაერია ქალებს და მუჯლუგუნის კვრით უყვიროდა: „ჩქარა იარაღი, ჩქარა თოფი, თოფიო“ (ხან ქართულად ლაპარაკობდნენ და ხარ რუსულად). ქალებმა იარაღზე უარი განაცხადეს, ჩვენ არაფერი იარაღი არა გვაქვსო, მაგრამ იმათ, ამათ ლაპარაკს და ხვეწნა-მუდარას ყურადღება არ მიაქციეს, დაუწყეს საჩქაროდ ძებნა საკბილოს და ძებნის დროს მტვრევა ყოველგვარი ავეჯეულობისა და ჭურჭლის. ბოლოს ეძგერნენ მაგიდის უჯრას, გამოსწიეს და შიგ ყოფილი 3 მ. წვრილი ფული ჯიბისკენ გააქანეს. მისაკუთრეს აგრეთვე ერთი პატარა ხანჯალი. დიდ-ხანს აფათურეს აგრეთვე ყველის ქილებში ხელები (ალბათ ყველი უნდოდათ), მაგრამ ვერ იპოვნეს. ქალები ხმას ვერ იღებდნენ, დააპირებდნენ თუ არა ხმის ამოღებას, დაუპატიჟებელი სტუმრები მაშინათვე თოფის კონდახებს მისთავაზებდნენ ხოლმე. ხმა მაღლა ლაპარაკის ნებასაც კი არ აძლევდნენ. ეს სახლი რომ დაარბიეს, აქედან შეცვივდნენ ამ ქალების ძმის სახლში (ზაქარია ელიოზიშვილისაში). ამასაც მთლად გადაუბრუნეს სახლის ავ-კარგი, დაუწიოკეს ცოლ-შვილი და თითონ ზაქარიასაც დიდი შეურაცხყოფა მიაყენეს ლანძღვა-გინებით, მუჯლუგუნის კვრით და თოფის კონდახების ცემით. ამ სახლიდან ნადავლი ვერაფერი გაიტანეს. აქედან გაექანენ ლადო ელიოზიშვილის სახლისაკენ, შეამტვრიეს კარები, შეცვივდნენ შიგ ლოგინში მწოლარე ქალებთან და საშინლად დააწიოკეს. აცვივდნენ ტახტზე და თავიანთის ვეებერთელა ჩექმებით დაუწყეს თელვა ლოგინს ქალებითურთ (დადიოდნენ ტახტზე და ეძებდნენ იმ ტახტის ზემოთ, თახჩებში, დასარბევ მასალას), თანაც ხმა მაღლა იმახდნენ: „ჩქარა იარაღი და ბუნტის კაცები გვიჩვენეთ“-ო. ქალები ეხვეწებოდნენ, რომ დაგვანებეთ თავი, - ჩვენ არაფერი იარაღი არა გვაქვსო, მაგრამ შენ არ მომიკვდე! ისინი იმათ ხვეწნას ყურადღებას არ აქცევდნენ და დაილაჯებოდნენ ტახტზე. ტახტზე რომ ვერაფერს მოასწრეს, ჩამოცვივდნენ ძირს, ეძგერნენ იქვე მდგომ ყუთს, რომელიც, სხვათა შორის, ნახეს ოქროს საათი თავისის ძეწკვით (ეს საათი იყო ცხინვალის მკვიდრის ფარსადან ლაშხის ცოლისა. საათი ღირდა 180 მანეთად). სტაცეს ამ საათს ხელი და მიაბარეს თავიანთ ბრწყინვალე ჯიბეს. ეს ამბები რომ ხდებოდა, ჩვენ გვინდოდა მივსულიყათ და დაშინებული ქალებისათვის ნუგეში გვეცა, მაგრამ ვინ მიგვიშვა?! რამდენჯერაც ჩასასვლელად ფეხი ძირს ჩავდგით, იმათ მაშინვე თოფები მოგვიშვირეს და შემოგვიტიეს „стойте на месте“-ო. ჩვენც, რას ვიზამდით, როდესაც ერთი ბეწო წინააღმდეგობისათვის თოფის მსხვერპლი შევიქნებოდით?!..“ (ელიოზიშვილი, 1905, გვ. 4)

მოცემულ საგაზეთო მასალაში, ზემოთ ჩამოთვლილთა გარდა, აღწერილია სხვა სახლების დარბევის ისტორიებიც (მათ შორის მეზობელ სოფლებშიც). ავტორის სიტყვით

² ქვემო ნიქოზი - სოფელი აღმოსავლეთ საქართველოში, შიდა ქართლის მხარის გორის მუნიციპალიტეტში, მდინარე დიდი ლიახვის მარჯვენა მხარეს.

რომ ვთქვათ „ყაზახ-რუსებისგან“ შემდგარი რაზმების ასეთი თარეში ადგილობრივი მოსახლეობის ისედაც მძიმე მდგომარეობას, კიდევ უფრო გაუსაძლის ხდიდა.

კვლევის მეთოდები: მოცემულ სტატიაში გამოყენებულია შედარებით-ისტორიული, აღწერითი და კრიტიკული ანალიზის მეთოდები, რის საფუძველზეც გამოკვეთილია პრობლემის ძირითადი აქცენტები.

შედეგები და მსჯელობა: დავით ელიოზიშვილი პუბლიცისტური მოღვაწეობის გვერდით აქტიურად მონაწილეობდა ცხინვალელ სცენისმოყვარეთა წარმოდგენებში. ნათქვამის საილუსტრაციოდ შეიძლება ზოგიერთი ფაქტის დამოწმება. XX საუკუნის დამდეგი³ მძიმე აღმოჩნდა ცხინვალელთათვის და უფრო მძიმე ცხინვალში მცხოვრები ქართველი ებრაელებისთვის. ცხინვალის დიდი ნაწილი მოიცვა ხანძარმა, რომელიც ერთმანეთის მიყოლებით ანადგურებდა ყველაფერს. სახლ-კარის, ქონების და ყველა დანარჩენთან ერთად, ცხინვალელი ებრაელების თამასუქებიც შთაინთქა. დაზარალებულნი მოსთქვამდნენ: „უამისათ, ვინ რაღას მოგვაშავებსო“. პასუხად „ივერიაში“ გამოჩნდა შემდეგი სტრიქონები: „ამ საბუთებს გარდა არის კიდევ შეურყეველი თამასუქი, რომელსაც სინდისს ეძახიან და ჩვენ, ქართველებში, ჯერ არ მოსპობილა“. (ივერია, 1902ა)

„დროა დავანახოთ ჩვენთან შეზრდილ ძმებს და მეზობელ ებრაელებს, რომ მათი ბედნიერება ჩვენი ბედნიერებაცაა და უბედურებაც აგრეთვე, შევეწივნოთ ვისაც კი რით შეგვეძლოს.“ (ივერია, 1902ბ)

ა. კარბელაშვილი ვრცელ ადგილს უთმობს 1902 წელს ცხინვალში დატრიალებულ ტრაგედიას. ბუნებრივია, ქართული პრესის გამოხმაურება ამ ფაქტის მიმართ მხოლოდ დასახელებული ცნობებით არ ამოიწურება. საზარელი ხანძრით გამოწვეული სავალალო შედეგების შესახებ წერდნენ „ივერიის“ სხვა პუბლიცისტებიც და სხვა პერიოდული ორგანოებიც.⁴ გამოქვეყნებული მასალების შინაარსი ხანძრისგან დაზარალებული ებრაელების მიმართ თანაგრძნობის გამოხატველია. მთელი ქვეყნის მოსახლეობა დახმარების ხელს უწვდის ამ ადამიანებს. გროვდება შემოწირულობანი, ეწყობა საქველმოქმედო აქციები, წარმოდგენები.

მოვლენების ეპიცენტრში ტრიალებს დავით ელიოზიშვილიც. იგი აქტიურად არის ჩართული ქართველ სცენისმოყვარეთა ძალებით გამართულ წარმოდგენებში.⁵ ზ. მაჩაბელთან⁶, მ. უზნაძესთან და სხვებთან ერთად დ. ელიოზიშვილი ირგებს მსახიობის როლს და შემოსული თანხები მიდის ცხინვალელ ებრაელთა დასახმარებლად.

³ ვგულისხმობთ 1902 წელს. ცხინვალის ქართულ-ებრაულ ურთიერთობათა შესახებ ვრცლად იხ. (მღებრიშვილი, 2019).

⁴ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მეტი დეტალებისთვის იხ. (ცნობის ფურცელი, 1903; ივერია, 1902გ; ივერია, 1902დ; ივერია, 1902ე) და ა. შ.

⁵ წარმოდგენები იმართებოდა ქართველ სცენისმოყვარეთა ძალებით, რომლებშიც მონაწილეობდნენ: ზ. მაჩაბელი, მ. უზნაძე, ვ. ნოდია, ვ. იარალოვი, დ. ელიოზიშვილი და სხვ. მსახიობებს ყოველმხრივ უწყობდნენ ხელს ვ. მაჩაბელი, ნ. სულხანიშვილი და სხვ.

⁶ **ზაალ მაჩაბელი** - ცხინვალის სცენისმოყვარეთა აქტიური წევრი, მსახიობი, ქართული დრამატული დასის დამაარსებელი. XIX საუკუნის მეორე ნახევარში ცხინვალის სცენისმოყვარეთა წრიდან გადადის გორის სცენისმოყვარეთა წრეში. ეწევა ნაყოფიერ საქმიანობას. მოვაწეობს ნ. გაბუნისას, ა. ცაგარელის, ეფ. მაჩაბლის, ნ. გოცირიძის, ელ. ჩერქეზიშვილის და სხვათა გვერდით. მოგვიანებით იგი მუდმივი ქართული თეატრის მსახიობია. ნატო გაბუნია 1875 წელს პირველად ზაალ მაჩაბლის ხელშეწყობით გამოდის სცენაზე გორში, შემდეგ ცხინვალში. ზაალ მაჩაბლის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით შემდეგშიც გრძელდებოდა საღამო-წარმოდგენების გამართვა, რასაც მოწმობს იმდროინდელ პრესაში გაბნეული რეცენზიები. ეს წარმოდგენები იდგმებოდა არა მარტო ადგილობრივი ძალებით, - არამედ საგასტროლოდ ჩამოსული დასებისა და მსახიობების

ცხინვალის ძველი ქართული თეატრის ცხოვრებაში აღსანიშნავია, რომ სპექტაკლების საქველმოქმედო მიზნით მომზადება ერთგვარ ტრადიციად გახლდათ ქცეული. არ მოიპოვება თითქმის არც ერთი ძველი რეცენზია, სადაც არ იყოს აღნიშნული, რომ პიესის შემოსავალი განკუთვნილი ყოფილა რაიმე საქველმოქმედო მიზნისათვის. მაგალითად, ხშირად იმართებოდა სპექტაკლები წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების სასარგებლოდ, ღარიბი მოსწავლეების დასახმარებლად, სკოლებისა და ხიდების მშენებლობისათვის და სხვ. ეს შესანიშნავი ტრადიცია კიდევ უფრო აახლოებდა მაყურებელს თეატრთან და, თუ პირველ ხანებში ხალხი კიცხავდა გამართულ წარმოდგენებს და მათ მონაწილეებს, შემდეგ თვითონ მოსახლეობა აქტიურობდა მოზრდილი საზაფხულო კლუბის ასაშენებლად.

1900 წლიდან ცხინვალში ქართველ სცენისმოყვარეთა რიგებს პერიოდულად ემატებიან სხვა ნიჭიერი მოღვაწენი, რომლებიც ხელს კიდებენ მნიშვნელოვანი სირთულის პიესების დადგმას და დიდ წარმატებასაც აღწევდნენ. ასეთი დადგმებისთვის იხატებოდა სპეციალური დეკორაციები, იკერებოდა კოსტიუმები.

დავით ელიოზიშვილი კვლავ აქტიურად ჩანს სცენისმოყვარეთა შორის. უფრო მეტიც, მისი სახელი საკუთარ ადგილს იმკვიდრებს სხვათა მოგონებებშიც. ცხინვალის მკვიდრი მარიამ სტეფანეს ასული ოვანოვა 1910 წელს ცხინვალში „ღალატის“ დადგმის შესახებ იგონებდა: „ჯერ კიდევ ახალგაზრდა გოგონამ ცხინვალში პირველად ვნახე სცენაზე „ღალატი“. დადგმა და დეკორაციები ეკუთვნოდა აბგარ ტერ-სტეფანოვს⁷, რომლის დავიწყება ახლაც არ შეუძლია, ვინც კი მაშინ ის ნახა. ამ წარმოდგენას ესწრებოდა პროფესორი ხახანაშვილი⁸, რომელმაც წერილიც დაწერა ამ დადგმის შესახებ და აღნიშნავდა, რომ დიდ სცენაზეც იშვიათად მინახავს ასეთი დეკორაციებიო. პიესაში

მონაწილეობით. არ დარჩენილა იმდროინდელი რეპერტუარის არც ერთი პიესა, რომ სხვადასხვა დროს არ დადგმულიყოს ცხინვალის სცენაზე, ცნობილ მსახიობთა მონაწილეობით. ცნობილია, რომ ქართული სცენის ისეთმა გამოჩენილმა მოღვაწეებმა, როგორებიც იყვნენ ზ. მაჩაბელი, ნატო გაბუნია, ელ. ჩერქეზიშვილი, ი. მაჩაბელი და სხვები, პირველად ცხინვალის სცენაზე გაიმავრეს ფეხი, ხოლო შემდეგ ქართული პროფესიული თეატრის უძლიერესი მსახიობები გახდნენ.

⁷ აბგარ ტიგრანის ძე ტერ-სტეფანოვი - თითქმის ოცდაათი წლის მანძილზე ნაყოფიერ მოღვაწეობას ეწეოდა ცხინვალელ სცენისმოყვარეთა შორის. პროფესიით ინჟინერი, 1910 წელს იგი ჯერ კიდევ ბაქოს ტექნიკური სასწავლებლის სტუდენტი იყო, როდესაც შეადგინა პროექტი ცხინვალში საზაფხულო კლუბის ასაშენებლად და თავისი ზედამხედველობის ქვეშ ააშენა კიდევ ხალხში შეგროვილი ფულით. ეს კლუბი შემდეგში დანგრეულ იქნა ტირიფონის არხის მშენებლობასთან დაკავშირებით 1929 წელს. სტალინირში (ცხინვალში) მისი ცხოვრების პერიოდში არ ყოფილა არცერთი სპექტაკლი, რომ მას მონაწილეობა არ მიეღოს ან უშუალოდ პიესაში, ან მის გაფორმებასა და მომზადებაში. იგი თავისი ხელით ხატავდა დეკორაციებს და მსახიობებს უკეთებდა გრიმს.

⁸ ალექსანდრე ხახანაშვილი - 1884 წელს დაამთავრა ტფილისის გიმნაზია და სწავლა განაგრძო მოსკოვის უნივერსიტეტის ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტზე. 1888 წელს, უნივერსიტეტის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ იქვე დატოვეს პროფესორობისთვის მოსამზადებლად. 1889 წლიდან ლაზარევის აღმოსავლური ენების ინსტიტუტში პრივატ-დოცენტის ხარისხში კითხულობდა ლექციებს ქართულ ენასა და ლიტერატურაში, ხოლო 1900 წლიდან მოღვაწეობდა მოსკოვის უნივერსიტეტში. იყო სხვადასხვა სამეცნიერო საზოგადოების წევრი: "მოსკოვის საიმპერატორო არქეოლოგიური საზოგადოების" წევრ-კორესპონდენტი (1888 წლიდან), ამავე საზოგადოების ნამდვილი წევრი (1899 წლიდან), "რუსეთის ისტორიისა და სიძველეების მოყვარულთა საიმპერატორო საზოგადოების" წევრი (1901 წლიდან), "საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების" ნამდვილი წევრი (1907 წლიდან), "რუსული სიტყვიერების მოყვარულთა საზოგადოების" წევრი (1909 წლიდან). მონაწილეობდა ორიენტალისტთა საერთაშორისო კონგრესების მუშაობაში ჟენევისა (1894 წ.) და პარიზში (1897 წ.). მისი ინიციატივითა და მატერიალური დახმარებით 1911 წელს მოსკოვში ჩამოყალიბდა "ქართული მეცნიერების, ხელოვნებისა და ლიტერატურის შემსწავლელი საზოგადოება". ლექსებს აქვეყნებდა ფსევდონიმით ს. პავლიაშვილი. ამ ფსევდონიმით გამოქვეყნებული აქვს სამი ლექსი "კვალში".

მონაწილეობდნენ: ზაალ მაჩაბელი - ოთარ-ბეგი, ეკატერინე კასრამე⁹ - ზეინაბი, ანა ცერამე - რუქაია, მაშო ბასიშვილი - გაიანე, აბგარ ტერ-სტეფანოვი - ერეკლე, დავით ელიოზიშვილი - დათო და სხვ.“ (საბჭოთა ოსეთი, 1960)

დავით ელიოზიშვილის სახელი აქტიურად ჩანს მისი დროის სალიტერატურო-შემოქმედებით ასპარეზზე. წერს ლექსებს, ჩართულია ლიტერატურული წრეების მუშაობაში. ზოგადად, ლიტერატურული წრეებისა და სალონების შექმნა მე-19 საუკუნის დამდეგიდან ქართული კულტურული ცხოვრებისთვის დამახასიათებელი შეიქმნა. საქართველოში ეს ტრადიცია ოდითგანვე არსებობდა და ბუნებრივია, გამონაკლისს არც სამაჩაბლო წარმოადგენდა. მაჩაბლების სახლში ხშირად იკრიბებოდნენ ჩვენი დროის გამოჩენილი წარმომადგენლები, საზოგადო მოღვაწენი. ერთმანეთს უკითხავდნენ საკუთარ ქმნილებებს. მოგვიანებით ეს ტრადიცია გაგრძელდა სკოლებში, რასაც მოწმობს ცხინვალში არსებული ქართული გაზეთი. იგი დაარსების დღიდან ებმება ლიტერატურული ცხოვრების ფერხულში და იწყებს სათანადო მასალების დაბეჭდვას. 1935 წლის 13 თებერვალს იბეჭდება ინფორმაცია ცხინვალის პირველ ქართულ სკოლაში¹⁰ არსებული ლიტერატურული წრის შესახებ. საგაზეთო მასალაში მოთხრობილია იმ ნაყოფიერ საქმიანობაზე, რომელსაც ეს წრე ეწეოდა მოსწავლეთა მხატვრული გემოვნების ამაღლების, ცნობილ მწერალთა შემოქმედების პოპულარიზაციის საქმეში. ამ წრის ინიციატივით ცხინვალის ქართულ სკოლაში იმართებოდა შოთა რუსთაველის, ილიას, აკაკის, კოსტა ხეთაგუროვის და სხვა კლასიკოსებისადმი მიძღვნილი საღამოები. ამ წრემ შემდგომშიც დიდი როლი შეასრულა ცხინვალელი ახალგაზრდების ეროვნულ-პატრიოტული სულისკვეთებით აღზრდაში. სამაჩაბლოს ოკუპაციამდე წრე ხშირად აწყობდა შეხვედრებს ქართველ და ოს მწერლებთან, ამზადებდა ხელნაწერ გაზეთებს, ატარებდა სხვა ღონისძიებებს. სასიამოვნოა იმის აღნიშვნაც, რომ ამ წრის აღზრდილნი არიან ქართველი პროზაიკოსი მერაბ ელიოზიშვილი¹¹ და „ვეფხისტყაოსნის“ ოსურ ენაზე მთარგმნელი გიორგი ბესთაუთი.¹²

⁹ ეკატერინე კასრამე - ცხინვალელ სცენისმოყვარეთა წრის აქტიური წევრი. დრამატული როლების შემსრულებელი, რომელმაც შეასრულა ზეინაბის როლი „ღალატში“, ქეთევანის როლი - „სამშობლოში“ და სხვ.

¹⁰ ცხინვალის პირველი საშუალო სკოლა - რევოლუციის პერიოდში (1917) ცხინვალის ორკლასიანი ნორმალური სასწავლებელი გადაკეთდა უმაღლეს დაწყებით სკოლად, რომელმაც სამიოდე წელი იარსება და 1921 წლისთვის უკვე შვიდწლიანი შრომითი სკოლის ამპლუაში გვევლინება (დირექტორი ალექსანდრე მელქოევი). საშუალო სკოლად გადაკეთებით იწყება ახალი ფურცელი ცხინვალის სასკოლო-საგანმანათლებლო ცხოვრებაში. ამ ორი განსხვავებული ეტაპის გასაყართან დგას რამან ლაზარაშვილი. სწორედ იგი გახლდათ პირველი დირექტორი ცხინვალის პირველი საშუალო სკოლისა. ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთ უმძიმეს პერიოდში, 1937-1938 წლებში ცხინვალის საშუალო სკოლას სათავეში უდგას პროფ. შალვა გოზალიშვილი. ამ პერიოდში სკოლა კიდევ ერთ რეორგანიზაციას განიცდის და „მოზრდილთა განათლების საშუალო სკოლად“ იწოდება. შემდგომში, მცირე დროით, ცხინვალში სკოლის დირექტორად ინიშნება ეკატერინე თედიასვილი. 1940 წლიდან იწყება ცხინვალის პირველი საშუალო სკოლის განსაკუთრებული ტემპით აღმასვლის პერიოდი. ბუნებრივია, მიღწეული წარმატებანი პირველყოფლისა, ახალგაზრდა, ენერგიული დირექტორის ვახტანგ კასრამის დამსახურება გახლდათ (დეტალებისთვის იხ. მღებრიშვილი, 2013).

¹¹ მერაბ ელიოზიშვილი - პირველი მოთხრობები გამოაქვეყნა 1958 წელს ჟურნალ „ცისკარის“ (ჟურნ. „ცისკარი“, 1958, #12) ფურცლებზე. პირველი კრებული გამოვიდა 1961 წელს. მას მოყვა „დიდედები და შვილიშვილები“ (1964), „ბებერი მეზურნეები“ (1968), „მმანო კახელნო“ (1975) და სხვ. მ. ელიოზიშვილის სამწერლო ტექნიკა უაღრესად თვითმყოფადი და ორიგინალურია. სტილი, მეტყველება დახვეწილი, ძარღვიანი ქართული. მისმა თხზულებებმა საფუძვლიანად დაიმკვიდრა ადგილი თანამედროვე ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში (იხ. მღებრიშვილი, 2015).

¹² გიორგი ბესთაუთი - საგულისხმოა, რომ 1957 წლამდე თითქმის ყველა ლექსი გ. ბესთაუთს ქართულ ენაზე აქვს შექმნილი. უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე ბრუნდება ცხინვალში. მუშაობას იწყებს ჟურნალ „ფიდიუაგის“ პოეზიის განყოფილების გამგედ. ძირითადი საქმიანობის

იმავე წლის 14 სექტემბერს სათაურით „ლიტერატურული გვერდი“ გამოქვეყნდა რამდენიმე ყურადსაღები მასალა. კერძოდ, „რა სარგებლობას მისცემს ლიტერატურული გვერდი ჩვენი ოლქის ახალგაზრდა ძალებს“. ცხინვალის ქართული საშუალო სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგე ბ. ბათიაშვილი სხვა პრობლემური საკითხების გვერდით მიუთითებს: „ახალგაზრდა მწერლები სისტემატურად მუშაობენ თავიანთ თავზე. იმაღლებენ ცოდნის დონეს ლიტერატურულ წრეებში მუშაობით, რომელსაც ხელმძღვანელობს მწერლობის კავშირი, რომელიც ცდილობს თავისი კონსულტაციებით ყოველდღიურად გამოზარდოს ახალგაზრდა მწერალთა ნიჭიერი კადრები“. (საბჭოთა ოსეთი, 1935)

გაზ. „საბჭოთა ოსეთის“¹³ ფურცლებზე გამოქვეყნებულ ლიტერატურულ მასალათა შორის საგულისხმოა „ჩვენი ლიტერატურული წრის შემოქმედებითი ძალები“, რომელშიც საუბარი ეხება საქართველოს მწერალთა კავშირის ე. წ. სამხრეთ ოსეთის განყოფილებასთან ჩამოყალიბებულ ლიტერატურულ წრეს. წრეში გაერთიანებული გახლდნენ: ა. მამისთვალოვი¹⁴, ნ. მეშვილდიშვილი, საბავშვო მწერალი დავით ელიოზიშვილი, „რომლის ლექსები არც ისე იშვიათად იბეჭდებოდა ხოლმე ძველ საბავშვო ჟურნალებში და რამდენიმე მისი ლექსი საბავშვო სახელმძღვანელო წიგნებშიც შედიოდა“. (საბჭოთა ოსეთი, 1938)

დავით ელიოზიშვილთან ერთად ამავე ლიტერატურული წრის წევრები იყვნენ: ნ. ბეგიზოვი, ვ. დარბუაშვილი¹⁵ და სხვ.

სვერო გ. ბესთაუთისთვის თარგმანია. მალევე იწყებს რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნას. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ საქმეს წარმატებით გაართვა თავი. „ვეფხისტყაოსნის“ ღირსეული თარგმანი ოსურ ენაზე ფაქტობრივად არ არსებობდა, თუმცა ადრე იყო მცდელობანი ოსი პოეტების - ი. ხოხათის, ხ. ფლითის, ი. კაჩმაზოვის (კაკვაზაგი) და მ. შავლოხოვის მხრიდან, მაგრამ, როგორც პროფ. ნ. ჯუსოითი შენიშნავდა: „ანგარიშგასაწევი იყო ისიც, რომ ოსური კულტურის იმდროინდელ დონე რუსთაველის პოეტური ხელოვნების ოსურ ენაზე მთელი სისრულით გადატანის შესაძლებლობას არ იძლეოდა“ (უსტიაშვილი, 1987, გვ. 87). გ. ბესთაუთს მთარგმნელობით საქმიანობაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის მიღებული ჰქონდა ივანე მაჩაბლის სახელობის პრემია.

¹³ „საბჭოთა ოსეთი“ - ქართული გაზეთი, საქართველოს სსრ კომუნისტური პარტიის სამხრეთ ოსეთის საოლქო კომიტეტის ორგანო. გამოდიოდა 1933–1991 წლებში ცხინვალში, კვირაში 5-ჯერ. გაზეთი აშუქებდა ავტონომიური ოლქის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრებას. ტირაჟი 7,2 ათასი.

¹⁴ აბრამ მამისთვალოვი - მწერალი, ჟურნალისტი და მთარგმნელი. წლების განმავლობაში მუშაობდა ცხინვალის ქართული გაზეთის რედაქციაში სტილისტ-ლიტერატორად. ერთ-ერთ საგაზეთო წერილში ცხინვალელი ჟურნალისტი ვ. საბანაძე იგონებს: „მე და აბრამ მამისთვალოვი ერთ ოთახში ვისხედით, როცა „საბჭოთა ოსეთის“ სოფლის მეურნეობის განყოფილებაში ვმუშაობდი. მერე მრეწველობისა და ტრანსპორტის განყოფილებაში გადავედი და ჩვენი კაბინეტები დასცილდა ერთმანეთს, მაგრამ საქმიანი, სამსახურებრივი შეხვედრები, საუბრები, კამათი დღეში რამდენჯერმე გვექონდა. აბრამი მართალია არც აგრონომი, არც ინჟინერი, არც მასწავლებელი არ იყო, მაგრამ ყველა ამ პროფესიის ნიუანსებში ღრმად ერკვეოდა. წერილებს ასწორებდა არა მარტო სტილისტურად, არამედ ხშირად უხეშ ფაქტობრივ შეცდომებსაც პოულობდა. უსაქმოდ და ფუჭად მოსაუბრეს იშვიათად ნახავდით, დილიდან საღამომდე თავჩარგული მუშაობდა წერილების გასწორებაზე“ (საბჭოთა ოსეთი, 1989).

¹⁵ ივანე (ვანო) დარბუაშვილი - ცხინვალის მკვიდრი. რამდენიმე ათეული წლის მანძილზე ემსახურა ცხინვალის სახელმწიფო თეატრს. 14 წლის ასაკიდან მონაწილეობდა სახელმწიფო თეატრთან არსებულ ნახევრად პროფესიული ქართული დასის წარმოდგენებში. ცხინვალის ქართულ თეატრს ემსახურებოდა 1945 წლიდან. საგულისხმოა, რომ რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ვ. დარბუაშვილი ბავშვობიდანვე ერთ-ერთი აქტიური სპორტსმენიც გახლდათ ცხოველში. ჯერ კიდევ 30-იანი წლების გაზ. „საბჭოთა ოსეთი“ იუწყებოდა: „საქ. სახკომსაბჭოსთან არსებულმა ფიზკულტურისა და სპორტის კომიტეტმა დაამტკიცა შედეგი, როგორც რეკორდი მთელ საქართველოში, რომელიც დაამყარა დარბუაშვილმა...“ (საბჭოთა ოსეთი, 1937) დიახ, ი. დარბუაშვილმა დაამყარა სამი რესპუბლიკური რეკორდი ათას მეტრზე სირბილში, ყუმბარისა და

დავით ელიოზიშვილს საკუთარი წვლილი შეაქვს ქართულ-ოსურ კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავების მნიშვნელოვან საქმეშიც.

დოც. ა. ცოტნიაშვილი დ. ელიოზიშვილის შესახებ წერდა: „სასიამოვნოა აღინიშნოს, რომ დავით ელიოზიშვილის შემოქმედებაში, სათაყვანებელ საქართველოსთან ერთად, საპატიო ადგილი უჭირავს ოსეთის თემას. იგი ოსი მწერლების ახლო მეგობარია, ხანგრძლივი დროის მანძილზე თანამშრომლობდა ოსურ პრესაში, მისი ნაწერები იბეჭდებოდა როგორც ჩრდილოეთ ოსეთის, ისე სამხრეთ-ოსეთის ლიტერატურულ ჟურნალებში. მოძმე ოსი ხალხისადმი, მისი გენიალური შვილის კოსტა ხეთაგუროვისადმი გულწრფელი გრძნობებია გამოხატული დავით ელიოზიშვილის ლექსში „კოსტას“. (ცოტნიაშვილი, 1968, გვ. 179)

გასული საუკუნის ოცდაათიან წლებში ცხინვალის მწერალთა განყოფილების ქართული სექტორის თავყრილობათა დღის წესრიგში არაერთხელ მოხვდებოდა დავით ელიოზიშვილის სახელი. მისი მისამართით ნათქვამ სიტყვებში ხშირად აღინიშნებოდა, რომ პოეტის ლექსები უმრავლეს შემთხვევაში მიძღვნილი, მიმართვის ხასიათისაა. ხშირად ისინი ეხება ცნობილ პიროვნებებს, ისტორიულ მოვლენებს თუ სხვა რაიმე მნიშვნელოვან ფაქტებს, რაც ერთგვარ პოეტურ მუხტს, პოეტურ ემოციას აღძრავს მასში.

აქვე უნდა ითქვას, რომ ცხინვალელი შემოქმედის პოეტური ნიმუშები „პირველი მაისი“, „შემოდგომა“, „გაზაფხული“, „გიგლას სიმღერა“ დაიბეჭდა 1921 წელს გამოცემულ კრებულში „შემოდგომა“. აქედან, ლექსი „პირველი მაისი“ შეტანილია 1945 წელს გამოცემულ „დედა ენის“ მეორე ნაწილში, ხოლო ლექსი „შემოდგომა“ შეტანილია ზოგიერთ საბავშვო სახელმძღვანელოში.

მთელი შეგნებული ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მანძილზე დავით ელიოზიშვილი აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ პერიოდულ პრესაში. ყურადღებას იქცევს საარტისტო საზოგადოების თეატრში მომხდარი ინციდენტის შესახებ დაწერილი მისი საინტერესო ტექსტი „ბ-ნო რედაქტორო“ (ისარი, 1907ა, გვ. 4), „მარსელიეზა“ (ისარი, 1907ბ, გვ. 3), „ორიოდე სიტყვა ჟურნალ „მოწაფის“ შესახებ“ (ცხოვრების სარკე, 1908, გვ. 3); ლექსები: „მიყვარხარ ზღვაო“ (ისარი, 1907გ, გვ. 2), „რას მოასწავებს“ (დროება, 1909, გვ. 4), „ელეგია“ (ხალხი, 1911ა, გვ. 2), „შავი ბარათი“ (ხალხი, 1911ბ, გვ. 2), „მედგრად დებო“ (თეატრი და ცხოვრება, 1925, გვ. 17), „გაზაფხული“ (ნაკადული, 1925ა, გვ. 6), „პირველი მაისი“ (ნაკადული, 1925ბ, გვ. 2), „მთვარის შუქი“¹⁶; ლიტერატურული ჩანახატი „ამირანი“ (ნიშადური, 1908ა, გვ. 10), პიესა (ერთი სურათით) „კრება“ (ბურჯი, 1909, გვ. 12), შიო ჩიტაძის¹⁷ ხსოვნისადმი მიძღვნილი ლექსი პროზად „დიადი მსხვერპლი“ (ნიშადური, 1908ბ, გვ. 5), ამავე მოღვაწისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული ჩანახატი „შაშვის ბუდე“. (ნიშადური, 1908ბ, გვ. 4)

დავით ელიოზიშვილის რამდენიმე ლექსი გამოქვეყნდა ცხინვალში 1946 წელს გამოქვეყნებულ „სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა მწერლების ნაწარმოებების კრებულში“

ბირთვის კვრაში, იყო პირველთანრიგოსანი მთამსვლელი. ამავე დროს ეწეოდა ნაყოფიერ შემოქმედებით საქმიანობას. ხელმძღვანელობდა პირველი ქართული საშუალო სკოლის დრამატულ წრეს.

¹⁶ ლექსი ეძღვნება აკაკი წერეთელს და დაიბეჭდა აკაკისადმი მიძღვნილ სალიტერატურო ალმანახში „აკაკის დღე საქართველოში“ (გუნია, 1908, გვ. 5).

¹⁷ **შიო ჩიტაძე** - 1887 წელს დაამთავრა გორის სასულიერო სასწავლებელი. 1897 წელს კიევის უნივერსიტეტის წარმატებით დასრულების შემდეგ მიწვეულ იქნა კიევის გიმნაზიაში რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად. აქტიურად იბეჭდებოდა კიევის ჟურნალ-გაზეთებში. ეწეოდა რევოლუციურ მუშობას. 1904 წელს გადმოდის თბილისის ქართულ გიმნაზიაში და მალე გიმნაზიის ინსპექტორად იქნა დანიშნული. მისი ინიციატივითა და უშუალო ხელმძღვანელობით მოეწყო 1905 წლის 13 აპრილის მოწინავე მასწავლებელთა ყრილობა თბილისში. იყო სოციალ-დემოკრატიის პარტიის ორგანოების "ცნობის ფურცლისა" და "შრომის" სარედაქციო კოლეგიის წევრი და მუდმივი თანამშრომელი.

(კრებული სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა მწერლების ნაწარმოებებისა, 1946, გვ. 68-71), ასევე სისტემატურად იბეჭდება მისი პოეტური ნიმუშები და თარგმანები ცხინვალის ერთადერთ ქართულენოვან პერიოდულ გამოცემაში, გაზეთ „საბჭოთა ოსეთში“. კერძოდ, მუხტარ შავლობოვის ლექსის „მხედარი“ თარგმანი (საბჭოთა ოსეთი, 1944ა), „წინ მივდივართ, დასავლეთით მივიწევთ“ (საბჭოთა ოსეთი, 1944ბ), ხ. პლიევის ლექსის „ბავშვის ქვითინი“ თარგმანი (საბჭოთა ოსეთი, 1943ა), მ. ზასლავსკის ლექსის „უკრაინავ!“ თარგმანი (საბჭოთა ოსეთი, 1943ბ), ლ. კოგანის ლექსის „აღსდექ, ამხედრდი, კავკასიავ!“ თარგმანი (საბჭოთა ოსეთი, 1942), „გმირის სოფელში“ (საბჭოთა ოსეთი, 1943გ), „ახმაურდა ველი ბრძოლისა“ (საბჭოთა ოსეთი, 1943დ), „სიმღერა“ (საბჭოთა ოსეთი, 1939) და მრ. სხვ.

სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემებში გაბნეული დ. ელიოზიშვილის ორიგინალური და თარგმნილი პოეტური ნიმუშების გვერდით ყურადღებას იქცევს მისი როგორც საბავშვო მწერლის უაღრესად აქტიური და ნაყოფიერი მოღვაწეობა.

დასკვნა. ამრიგად, ცხინვალის რეგიონის მწერალთა და მოღვაწეთა საერთო ოჯახში დ. ელიოზიშვილის მიერ საბავშვო მწერლობის მიმართულებით გაწეული ღვაწლი უდავოდ გამოარჩევს მწერალს მის თანამედროვეთაგან. ვგულისხმობთ 1915-1927 წლებში მცირეწლოვანთა საყმაწვილო ჟურნალში „ნაკადული“¹⁸ გამოქვეყნებულ მრავლობით პუბლიკაციებს, ლექსებს, პოემებს, თარგმანებს, მოთხრობებსა და მოგონებებს¹⁹, რომლებიც განკუთვნილია ყმაწვილთათვის. ეს უაღრესად მნიშვნელოვანი მასალაა რეგიონში საბავშვო მწერლობის განვითარების მიმართულებით და შემდგომი შესწავლის საგანს წარმოადგენს.

ცხინვალელი მწერალი და მოღვაწე შესამჩნევ კვალს ტოვებს ცხინვალის რეგიონის ლიტერატურული და პუბლიცისტური ცხოვრების გაღრმავებაში, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების საქმიანობაში, აქტიურად თანამშრომლობს თავისი დროის ქართულ პერიოდულ პრესასთან. პუბლიცისტური მოღვაწეობის გვერდით მონაწილეობს ცხინვალელ სცენისმოყვარეთა წარმოდგენებში. მისი სახელი აქტიურად ჩანს იმ დროის სალიტერატურო-შემოქმედებით ასპარეზზე. წერს ლექსებს, ჩართულია ლიტერატურული წრეების მუშაობაში. ნაყოფიერი მოღვაწეობით საკუთარი წვლილი შეაქვს ქართულ-ოსურ კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავების მნიშვნელოვან საქმეშიც.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ალმანახი „ბურჯი“. (1909). #4.
 გაზეთი „დროება“. (1909). #33.
 გაზეთი „ივერია“. (1902)ა. #157.

¹⁸ „ნაკადული“, ქართული საბავშვო ჟურნალი მცირეწლოვანთათვის, გამოდიოდა 1904-1927 წლებში თბილისში. თანამშრომლობდნენ აკაკი წერეთელი, იროდიონ ევლოშვილი, შიო მღვიმელი, ვაჟა-ფშაველა, სოფრომ მგალობლიშვილი, ეკატერინე გაბაშვილი, ლეო ქიაჩელი და სხვ. რედაქტორები: ე. ერისთავი, ნ. ზურაბიშვილი (1904-1905), მარიამ დემურია (1906-1909), ნინო ნაკაშიძე (1910-1920). 1921-1927 წლებში - სარედაქციო კოლეგია. გამომცემლები - ნ. ქობულაშვილი (1906-1920), განათლების სახალხო კომისარიატი და საქართველოს ალკვ ცენტრალური კომიტეტი (1921-1922), „სახელგამი“ (1923-1927).

¹⁹ დეტალებისთვის იხ. ჟურნ. „ნაკადული“, 1915, #13; 1915, #15; 1915, #16; 1915, #17; 1915, #18; 1915, #19-20; 1915, #10; 1915, #21-22; 1916, #4; 1916, #6; 1916, #7; 1916, #8; 1916, #9; 1916, #12; 1916, #17, 1916, #18; 1916, #19-20; 1916, #21-22; 1916, #23-24; 1916, #2; 1916, #3; 1916, #5; 1916, #10; 1915, #3; 1915, #4; 1915, #7, 1915, #8; 1915, #11-12; 1917, #2; 1917, #4; 1917, #5; 1917, #6-7; 1917, #10-12; 1917, #8; 1917, #10; 1917, #13-14; 1917, #15-16; 1917, #17-20; 1918, #3; 1918, #5-6; 1918, #7-8; 1919, #1-2; 1919, #3-4; 1926, #7; 1927, #9; 1927, #6; 1926, #6; 1926, #1; 1927, #5; 1926, #5; 1926, #11; 1927, #3; 1926, #11 და ა. შ.

- გაზეთი „ივერია“. (1902)ბ. #156.
 გაზეთი „ივერია“. (1902)გ. #151.
 გაზეთი „ივერია“. (1902)დ. #171.
 გაზეთი „ივერია“. (1902)ე. #183.
 გაზეთი „ისარი“. (1907)ა. #44.
 გაზეთი „ისარი“. (1907)ბ. #219.
 გაზეთი „ისარი“. (1907)გ. #255.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1935). 14/IX.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1937). #198.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1938). 12/VI.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1939). #18.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1942). #258.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1943)ა. #257.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1943)ბ. #220-221.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1943)გ. #102.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1943)დ. #145.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1944)ა. #52.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1944)ბ. 19/V.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1960). 14 IX.
 გაზეთი „საბჭოთა ოსეთი“. (1989). 12/IX.
 გაზეთი „ცნობის ფურცელი“. (1903). #1879.
 გაზეთი „ცხოვრების სარკე“. (1908). #13.
 გაზეთი „ხალხი“. (1911)ა. #4.
 გაზეთი „ხალხი“. (1911)ბ. #11.
 გუნია, ვ. (რედ.). (1908). ალმანახი „აკაკის დღე საქართველოში“. (#1).
 ელიოზიშვილი, დ. (1905). წერილები. ცნობის ფურცელი (#2895).
 კრებული სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა მწერლების ნაწარმოებებისა. (1946). სტალინირი.
 მღებრიშვილი, ა. (2013). შიდა ქართლის კულტურულ-საგანმანათლებლო ცხოვრების
 ისტორიიდან. თბილისი.
 მღებრიშვილი, ა. (2015). ლიტერატურისა და კულტურის ისტორიის საკითხები. თბილისი.
 მღებრიშვილი, ა. (2019). ცხინვალის ლიტერატურული და კულტურული ცხოვრების
 ისტორია. თბილისი.
 ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“. (1925). #16.
 ჟურნალი „ნაკადული“. (1925)ა. #3.
 ჟურნალი „ნაკადული“. (1925)ბ. #5.
 ჟურნალი „ნიშადური“. (1908)ა. #29.
 ჟურნალი „ნიშადური“. (1908)ბ. #51.
 უსტიაშვილი, ნ. (1987). გ. ბესთაუთი. თბილისი.
 ცოტნიაშვილი, ა. (1968). ქართულ-ოსური ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან.
 ცხინვალი.

REFERENCES:

- almanakhi „burji“ [Almanac “Burji”]. (1909). #4.
 gazeti „droeba“ [Newspaper „Droeba”]. (1909). #33.
 gazeti „iveria“ [Newspaper „Iveria”]. (1902)a. #157.
 gazeti „iveria“ [Newspaper „Iveria”]. (1902)b. #156.
 gazeti „iveria“ [Newspaper „Iveria”]. (1902)g. #151.

- gazeti „*iveria*“ [Newspaper „*Iveria*“]. (1902)d. #171.
 gazeti „*iveria*“ [Newspaper „*Iveria*“]. (1902)e. #183.
 gazeti „*isari*“ [Newspaper „*Iveria*“]. (1907)a. #44.
 gazeti „*isari*“ [Newspaper „*Isari*“]. (1907)b. #219.
 gazeti „*isari*“ [Newspaper „*Isari*“]. (1907)g. #255.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1935). 14/IX.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1937). #198.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1938). 12/VI.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1939). #18.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1942). #258.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1943)a. #257.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1943)b. #220-221.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1943)g. #102.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1943)d. #145.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1944)a. #52.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1944)b. 19/V.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1960). 14 IX.
 gazeti „*sabch'ota oseti*“ [Newspaper „*Sabchota Oseti*“]. (1989). 12/IX.
 gazeti „*tsnobis purtseli*“ [Newspaper „*Tsnobis purtseli*“]. (1903). #1879.
 gazeti „*tskhovrebis sark'e*“ [Newspaper „*Tskhovrebis sarke*“]. (1908). #13.
 gazeti „*khalkhi*“ [Newspaper „*Khalkhi*“]. (1911)a. #4.
 gazeti „*khalkhi*“ [Newspaper „*Khalkhi*“]. (1911)b. #11.
 gunia, v. (red.). (1908). almanakhi „ak'ak'is dghe sakartveloshi“ [Almanac “Akaki's day in Georgia”]. (#1).
 eliozishvili, d. (1905). ts'erilebi [Letters]. *tsnobis purtseli* [*Tsnobis purtseli*]. (#2895).
k'rebuli samkhret osetis sabch'ota mts'erlebis nats'armoebebisa [Collection of works of the Soviet Writers of South Ossetia]. (1946). Stalinir.
 mghebrishvili, a. (2013). *shida kartlis k'ult'urul-saganmanatleblo tskhovrebis ist'oriidan* [From the history of cultural-educational life of Shida Kartli]. Tbilisi.
 mghebrishvili, a. (2015). *lit'erat'urisa da k'ult'uris ist'oriis sak'itkhebi* [The issues of history of literature and culture]. Tbilisi.
 mghebrishvili, a. (2019). *tskhinvalis lit'erat'uruli da k'ult'uruli tskhovrebis ist'oria* [The history literary and cultural life of Tskhinvali]. Tbilisi.
 zhurnali „*teat'ri da tskhovreba*“ [Journal „*Teatri da Tskhovreba*“]. (1925). #16.
 zhurnali „*nak'aduli*“ [Journal „*Nakaduli*“]. (1925)a. #3.
 zhurnali „*nak'aduli*“ [Journal „*Nakaduli*“]. (1925)b. #5.
 zhurnali „*nishaduri*“ [Journal „*Nishaduri*“]. (1908)a. #29.
 zhurnali „*nishaduri*“ [Journal „*Nishaduri*“]. (1908)b. #51.
 ust'iashvili, n. (1987). *g. bestauti* [G. Bestauti]. Tbilisi.
 tsot'niashvili, a. (1968). *kartul-osuri lit'erat'uruli urtiertobis ist'oriidan* [From the history of the Georgian-Ossetian literary relations]. Tskhinvali.